

Säkerhetspolitisk inriktning – Sveriges försvar för perioden 2016–2020

Sammanfattning

Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet behandlar i detta betänkande de delar av regeringens proposition 2014/15:109 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 som berör säkerhetspolitiska frågor (avsnitt 4) samt relevanta följdmotioner och ett antal motioner från allmänna motionstiden 2014. Övriga delar av propositionen behandlas av försvarsutskottet i betänkande 2014/15:FöU11.

Sveriges säkerhetspolitik syftar ytterst till att garantera landets politiska oberoende och självständighet. Hävdandet av vårt lands suveränitet och territoriella integritet är en nödvändig förutsättning för att Sverige ska kunna uppnå målen för vår säkerhet. Utskottet anser liksom regeringen att den svenska säkerhetspolitiken är en del av samhällets samlade resurser för att möta hot och utmaningar mot vår säkerhet. Sverige är inte med i någon militär allians. Säkerhet byggs solidariskt tillsammans med andra, och hot mot fred och säkerhet avvärjs i gemenskap och samverkan med andra länder och organisationer.

Utskottet delar, bl.a. mot bakgrund av den ryska aggressionen mot Ukraina, regeringens bedömning att den svenska försvarsförmågan bör stärkas. Utskottet betonar vikten av att kunna agera samlat för att möta utmaningar och hot såväl i fred som vid höjd beredskap. Det innebär att kunna använda alla de säkerhetspolitiska instrument som står till förfogande på ett sammanhållet sätt för att värna svensk suveränitet och svenska intressen. Utskottet vill också understryka att Sveriges säkerhetspolitiska läge inte enbart utgår från stater och militära hotbilder. I ett vidgat säkerhetsbegrepp inryms även icke-militära hot och icke-statliga aktörer. Utskottet betonar även vikten av ett fortsatt starkt engagemang för konflikthantering och förebyggande fredsarbete.

Utskottet anser liksom regeringen att Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten kompletterar varandra och stärker säkerheten i världen. Utskottet välkomnar att regeringen avser att ge en expert i uppdrag att ta fram en rapport som utifrån ett fristående perspektiv analyserar och redogör för innebörden av olika former av samarbeten respektive medlemskap med länder och

organisationer, samt dessas för- och nackdelar inom det försvars- och säkerhetspolitiska området. Analysen ska inte utvärdera den militära alliansfriheten.

Utskottet anser liksom regeringen att Sverige bör fortsätta det aktiva engagemanget och deltagandet i internationella insatser, civila och militära, inom ramen för FN, EU, Nato (North Atlantic Treaty Organisation) och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). Insatserna bör bidra till ökad säkerhet, förebygga konflikter och skapa förutsättningar för hållbar fattigdomsbekämpning och utveckling. Utskottet understryker att FN:s säkerhetsråds resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet bör genomsyra agerandet i alla faser av planeringen och genomförandet av en insats.

Till betänkandet har fogats elva reservationer (SD, V, FP) och fyra särskilda yttranden (M, SD, C, FP, KD).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Bakgrund	6
Propositionens huvudsakliga innehåll, avsnitt 4.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Säkerhetspolitisk inriktning	7
Försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten.....	10
Internationella insatser	16
Reservationer	19
1. Säkerhetspolitisk inriktning, punkt 1 (SD).....	19
2. Säkerhetspolitisk inriktning, punkt 1 (V)	19
3. Säkerhetspolitisk inriktning, punkt 1 (FP).....	21
4. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom EU, punkt 3 (SD) ...	22
5. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom EU, punkt 3 (V)	23
6. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom Norden, punkt 4 (SD).....	24
7. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom Norden, punkt 4 (V)	25
8. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete med Nato, punkt 5 (SD).....	26
9. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete med Nato, punkt 5 (V)	27
10. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete med Nato, punkt 5 (FP)...	28
11. Internationella insatser, punkt 6 (V)	29
Särskilda yttranden	31
1. Säkerhetspolitisk inriktning, punkt 1 (M, C, FP, KD).....	31
2. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete med Nato, punkt 5 (M)	32
3. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete med Nato, punkt 5 (C, KD).....	32
4. Internationella insatser, punkt 6 (SD).....	33
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	34
Motioner väckta med anledning av proposition 2014/15:109	34
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	34

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Säkerhetspolitisk inriktning

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:3094 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 2,

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkandena 12–15,

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 22 och

2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 16–18 och 20.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (FP)

2. Allmänt om försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten

Riksdagen avslår motion

2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 22.

3. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom EU

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 1 och

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 15.

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (V)

4. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom Norden

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 i denna del,

2014/15:3095 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 2,

2014/15:1128 av Jeff Ahl m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 16–18.

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (V)

5. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete med Nato

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:3094 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 3,

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkandena 5–7 och 10,

2014/15:1245 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3,

2014/15:1402 av Maria Plass och Hans Rothenberg (M),

2014/15:1600 av Lisbeth Sundén Andersson (M),

2014/15:1876 av Jan Björklund m.fl. (FP),

2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 2,

2014/15:1989 av Hans Wallmark m.fl. (M),

2014/15:2351 av Finn Bengtsson m.fl. (M),

2014/15:2841 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 6,

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 9 och 11–13 samt
2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 14.

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (V)

Reservation 10 (FP)

6. Internationella insatser

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 i denna del,

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 11 och

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 20.

Reservation 11 (V)

Stockholm den 4 juni 2015

På sammansatta utrikes- och försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (FP), Kenneth G Forslund (S), Pyry Niemi (S), Mattias Ottosson (S), Daniel Bäckström (C), Jakop Dalunde (MP), Hans Wallmark (M), Åsa Lindestam (S), Karin Enström (M), Anna-Lena Sörenson (S), Björn Söder (SD), Lena Asplund (M), Sofia Arkelsten (M), Mikael Jansson (SD), Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD) och Alexandra Völker (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2014/15:109 lägger regeringen fram förslag till riksdagens ställningstagande vad gäller försvarspolitikens inriktning för nästa försvarsbeslutsperiod 2016–2020. Propositionen behandlar även säkerhetspolitikens förutsättningar och inriktning för den aktuella perioden.

Propositionen har i sin helhet remitterats till försvarsutskottet. Utrikes- och försvarsutskotten har därefter beslutat – med stöd av 7 kap. 7 § riksdagsordningen – att bereda propositionens avsnitt om säkerhetspolitik jämte tillhörande motioner i ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott (UFöU). Försvarsutskottet har till det sammansatta utskottet överlämnat propositionens avsnitt 4 Säkerhetspolitiken, ett antal motionsyrkanden med anledning av propositionen och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2014. På motsvarande sätt har utrikesutskottet överlämnat ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2014. En förteckning över vilka förslag som bereds av det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet återfinns i bilaga 1 till betänkandet.

Övriga delar av propositionen bereds av försvarsutskottet i betänkande 2014/15:FöU11.

Som en del i beredningen av ärendet anordnade försvarsutskottet den 28 april en offentlig utfrågning om Sveriges försvar för perioden 2016–2020 med deltagande från utrikesutskottet.

Bakgrund

Regeringens överväganden i den proposition som överlämnats till riksdagen redovisas med utgångspunkt bl.a. i Försvarsberedningens säkerhets- och försvarspolitiska rapporter Vägval i en globaliserad värld (Ds 2013:33) från maj 2013 och Försvaret av Sverige – Starkare försvar för en osäker tid (Ds 2014:20) från maj 2014.

Propositionens huvudsakliga innehåll, avsnitt 4

I propositionens avsnitt 4 redogör regeringen för sin syn på den säkerhetspolitiska utvecklingen och lämnar förslag till hur försvarspolitikerna bör utvecklas för att bidra till syftet med den svenska säkerhetspolitiken. I ljuset av det försämrade säkerhetspolitiska läget finns ett behov av att stärka den svenska försvarsförmågan. Regeringen anser också att Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten bör fördjupas. Samarbetet med Finland är av särskild betydelse.

Utskottets överväganden

Säkerhetspolitisk inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motioner om Sveriges säkerhetspolitiska inriktning. Utskottet instämmer därmed i regeringens bedömningar och ställningstaganden i propositionens avsnitt 4.

Jämför reservationerna 1 (SD), 2 (V) och 3 (FP) samt särskilt yttrande 1 (M, C, FP, KD).

Propositionen

Sveriges säkerhetspolitik syftar ytterst till att garantera landets politiska oberoende och självständighet. Hävdandet av vårt lands suveränitet och territoriella integritet är en nödvändig förutsättning för att Sverige ska kunna uppnå målen för vår säkerhet. Den svenska säkerhetspolitiken är en del av samhällets samlade resurser för att möta hot och utmaningar mot vår säkerhet. Säkerhet byggs solidariskt tillsammans med andra, och hot mot fred och säkerhet avvärs i gemenskap och samverkan med andra länder och organisationer.

Den säkerhetspolitiska situationen i Europa har försämrats. Den ryska aggressionen mot Ukraina bryter mot internationell rätt och utmanar den europeiska säkerhetsordningen. Regeringen betonar vikten av europeisk och transatlantisk enighet, stöd till Ukraina samt en tydlig och principfast politik för att bemöta Ryssland. Detta är av vikt också för fred och säkerhet i Sveriges närområde. Regeringen vill därför betona vikten av Sveriges förmåga till analys och agerande på detta område.

Det går inte att se militära konflikter i vårt närområde som skulle påverka endast ett land. Ett enskilt militärt väpnat angrepp direkt mot Sverige är fortsatt osannolikt. Kriser eller incidenter som även inbegriper militära maktmedel kan dock uppstå, och militära angreppshot kan likväl aldrig uteslutas. Rysslands aggression mot Ukraina innebär att risken för dessa har ökat, även i vårt närområde.

Regeringen anser mot denna bakgrund att den svenska försvarsförmågan bör stärkas. Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten bör fördjupas.

Motionerna

Moderaterna understryker i kommittémotion 2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. yrkandena 16–18 att vi är på väg mot en sammanlänkad värld med stora möjligheter men också beroenden och sårbarhet som följd. Det medför nya

och genomgripande konsekvenser för vår säkerhet. Vi måste trygga dessa flöden genom internationellt samarbete och en stark global infrastruktur. Men vi måste också förbereda oss för att händelser bortom Europa kommer att ha större säkerhetspolitisk återverkan i vår egen del av världen i takt med att världen krymper. Miljön och klimatet är satta under hårt tryck på grund av förreningar, överutnyttjande och exploatering. De globala miljötmaningarna och klimatförändringarna påverkar oss alla och när ett av de allvarligaste hoten mot människors säkerhet och levnadsvillkor runt om i världen. I yrkande 20 påtalas den säkerhetspolitiska risk som svaga och sönderfallande stater innebär, inte minst som en grogrund för terrorism och organiserad brottslighet.

Sverigedemokraterna påpekar i kommittémotion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. yrkande 22 att den dagsaktuella hotbilden inte är den viktigaste utgångspunkten när vi bedömer vårt behov av militärt försvar. Hotbilden kan snabbt förändras, men däremot kan vi inte lika snabbt återta en acceptabel försvarsförmåga. Faktiska styrkeförhållanden och hotbilder måste vara underlag för att beräkna vårt behov av militärt försvar. Sverige kan inte bortse från hur Ryssland har återbyggt sin militära förmåga eller från risken med en kinesisk-rysk militärallians, vilken skulle möjliggöra för Ryssland att ytterligare stärka sitt västra militärdistrikt.

Vänsterpartiet föreslår i kommittémotion 2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. att Sverige ska prioritera arbetet med att förebygga väpnade konflikter i högre utsträckning och synliggöra denna typ av arbete i regeringens rapporter och utvärderingar (yrkande 12). Partiet anser dessutom att regeringen bör upprätta en heltäckande handlingsplan och en organisation för konfliktförebyggande verksamhet (yrkandena 13 och 14). Regeringen bör också regelbundet utarbeta en skrivelse till riksdagen om arbetet och då både utvärdera tidigare insatser och diskutera framtida prioriteringar (yrkande 15).

Folkpartiet anför i partimotion 2014/15:3094 av Jan Björklund m.fl. yrkande 2 att Sveriges säkerhetspolitik ytterst syftar till att garantera vårt oberoende och vår självständighet. Partiet konstaterar att den ökande ryska militära förmågan i kombination med brutaliseringen av det ryska ledarskapet är en klar risk för freden i vår del av världen och måste få konsekvenser för svensk försvarsförmåga, liksom för Sveriges säkerhetspolitiska vägval.

Utskottets ställningstagande

Regeringen anför i propositionen att de säkerhetspolitiska mål som redovisades för riksdagen 2009 i proposition 2008/09:140, och som behandlades av utrikesutskottet i yttrande 2008/09:UU4y och av försvarsutskottet i betänkande 2008/09:FöU10, bör fortsätta att gälla. Utskottet instämmer med regeringen. Målen för säkerhetspolitiken är att värna befolkningens liv och hälsa, att värna samhällets funktioner och att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

Sveriges säkerhetspolitik syftar, som anføres i propositionen, ytterst till att garantera landets politiska oberoende och självständighet. Hävdandet av vårt lands suveränitet och territoriella integritet är en nödvändig förutsättning för att Sverige ska kunna uppnå målen för vår säkerhet. Utskottet anser liksom regeringen att den svenska säkerhetspolitiken är en del av samhällets samlade resurser för att möta hot och utmaningar mot vår säkerhet. Sverige är inte med i någon militär allians. Säkerhet byggs solidariskt tillsammans med andra, och hot mot fred och säkerhet avvärjs i gemenskap och samverkan med andra länder och organisationer.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att den ryska aggressionen mot Ukraina och Rysslands agerande i övrigt i närområdet har försämrat den säkerhetspolitiska situationen i Europa. Ryssland har visat att man är beredd att använda sin militära förmåga för att uppnå sina politiska mål, även när det innebär brott mot folkrättsliga principer. Detta påverkar den säkerhetspolitiska situationen både i vårt närområde och i Europa som helhet.

I Europas södra och sydöstra grannskap dras stater och institutioner ned i en våldsspiral präglad av inbördeskrig, med risk också för mellanstatliga konfrontationer. Icke-statliga aktörer utmanar etablerade stater, gränser och institutioner.

Det går inte att se militära konflikter i vårt närområde som endast skulle påverka ett land. Ett enskilt militärt väpnat angrepp direkt mot Sverige är fortfarande osannolikt, men kriser eller incidenter som även inbegriper militära maktmedel kan dock uppstå, och militära angreppshot kan likväl aldrig uteslutas. Rysslands aggression mot Ukraina innebär att risken för dessa har ökat, även i vårt närområde.

Utskottet delar mot denna bakgrund regeringens bedömning att den svenska försvarsförmågan bör stärkas. Genom att kunna möta ett väpnat angrepp bör Försvarsmakten, tillsammans med övriga delar av totalförsvaret och vid sidan av politiska, diplomatiska och ekonomiska medel, utgöra en tröskel för den som skulle vilja angripa Sverige eller använda militära maktmedel för att utöva påtryckningar mot Sverige. Utskottet vill, liksom regeringen, betona vikten av att kunna agera samlat för att möta utmaningar och hot såväl i fred som vid höjd beredskap. Det innebär att använda alla de säkerhetspolitiska instrument som står till förfogande – politiska, ekonomiska, militära och kommunikativa – på ett sammanhållet sätt för att värna svensk suveränitet och svenska intressen. Utskottet vill också understryka vikten av europeisk sammanhållning och en enad, principfast och tydlig europeisk utrikespolitik för att möta utmaningar mot vår säkerhet. Försvarsutskottet återkommer i sitt betänkande till regeringens förslag i propositionen om det militära och civila försvaret.

Utskottet vill därutöver understryka att Sveriges säkerhetspolitiska läge inte enbart utgår från stater och militära hotbilder. I ett vidgat säkerhetsbegrepp inryms även icke-militära hot och icke-statliga aktörer, såsom hot inom cybersäkerhetsområdet, terrorism, spridning av massförstörelsevapen, organiserad brottslighet och miljö- och klimatkatastrofer. Den svenska solidaritetsförklaringen som riksdagen antog 2009 (prop. 2008/09:140, yttr. 2008/09:UU4y och

bet. 2008/09:FöU10) har en bred omfattning. Solidaritetsförklaringen inkluderar olika former av katastrofer och olika former av angrepp, dvs. inte enbart militärt väpnade angrepp. I den nordiska solidaritetsförklaringen från 2011 lyfts cyberattacker, terrorism och katastrofer orsakade av människor särskilt fram.

Utskottet vill också betona vikten av ett fortsatt starkt svenskt engagemang för konflikthantering och förebyggande fredsarbete. Insatser för att förebygga, dämpa och lösa väpnade konflikter bidrar också till att lägga grunden för andra viktiga mål, såsom fattigdomsbekämpning, demokrati och mänskliga rättigheter. Utskottet konstaterar att utgångspunkten för politiken för global utveckling (PGU) är ett gemensamt ansvar att hantera globala utmaningar som hindrar en rättvis och hållbar utveckling, inklusive frågor som rör konflikter och sviktande stater. Ett konfliktförebyggande perspektiv – i enlighet med PGU – ska finnas med i arbetet med att fastställa målsättningar och utvärdera verksamheten inom samtliga politikområden. Utskottet välkomnar att regeringen i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg. omr. 7) meddelat att man avser att intensifiera arbetet med att genomföra PGU.

Sverige bör ha förmåga att aktivt bidra till medling i konflikter där vi har särskild kompetens eller särskilda förutsättningar. Sverige bör också vara pådrivande för att stärka EU:s förmåga att förebygga och lösa konflikter genom medling och dialog- och medlingskapacitet. Utskottet välkomnar därför att Sverige medverkat till att inrätta det europeiska fredsinstitutet (European Institute of Peace, EIP), som ska bidra med medling, forskning och analys kring konflikter.

Utskottet avstyrker motionerna 2014/15:140 yrkandena 12–15, 2014/15:2961 yrkande 22, 2014/15:2993 yrkandena 16–18 och 20 och 2014/15:3094 yrkande 2 i den mån de inte tillgodosätts genom det anförda.

Försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten

Riksdagen avslår ett antal motioner om försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten inom EU och Norden och med Nato. Utskottet instämmer därmed i regeringens bedömningar och ställningstaganden i propositionen, avsnitt 4, vad gäller dessa frågor.

Jämför reservationerna 4 (SD), 5 (V), 6 (SD), 7 (V), 8 (SD), 9 (V) och 10 (FP) samt särskilda yttranden 2 (M) och 3 (C, KD).

Propositionen

Säkerhet byggs solidariskt tillsammans med andra, och hot mot fred och säkerhet avvärjs i gemenskap och samverkan med andra länder och organisationer. En världsordning med sin grund i folkrätten för att uppnå fred, frihet och försoning, samt ett stabilt och förutsägbart närområde är svenska intressen.

Sverige är inte med i någon militär allians. Den svenska solidaritetsförklaringen, den nordiska solidaritetsdeklarationen och det nordiska försvarssamarbetet omfattar inga ömsesidiga militära förpliktelser och är därför ingen ersättning för de kollektiva åtaganden som finns för medlemmarna i Nato. Det nordiska samarbetet är ett komplement till, och inte en ersättning för, de existerande samarbetena inom EU och Nato. Inom Europa finns ett ömsesidigt beroende som stärker solidariteten mellan länderna. Sverige är solidariskt med andra och står heller inte ensamt inför hoten och utmaningarna.

Regeringen betonar vikten av att Sverige fördjupar de bilaterala och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbetena i Östersjöområdet. Genom att ytterligare fördjupa samarbetet med Finland stärker vi den nationella förmågan i respektive land och skapar ökad säkerhet i vårt närområde. Ett närmare samarbete i Norden och med de baltiska staterna samt med andra länder och viktiga aktörer i vårt närområde bidrar till att stärka säkerheten i vår region.

Regeringen betonar också vikten av ett starkt europeiskt samarbete, med den europeiska unionen som centrum. Europeisk sammanhållning och en enad principfast och tydlig europeisk utrikespolitik är av central betydelse för att möta utmaningar mot vår säkerhet. Det gäller Europas östra såväl som södra grannskap, men också globalt. Säkerhetspolitiken bör genom vårt stöd till FN bidra till global fred, säkerhet och utveckling. En väl fungerande transatlantisk relation är viktig för säkerheten i Sveriges närområde. Sverige fortsätter att utveckla samarbetet med Nato inom ramen för vårt partnerskap. Det ger oss möjlighet att utveckla vår militära förmåga och bidra till kvalificerade krishanteringsinsatser. Den europeiska säkerhetsordningen är till stor del kodifierad i OSSE:s grunddokument, som stipulerar OSSE:s principer och de deltagande staternas politiska åtaganden. Sverige bör fortsatt aktivt stödja OSSE och verka för att upprätthålla den europeiska säkerhetsordningen.

Regeringen avser att ge en expert i uppdrag att ta fram en rapport som utifrån ett fristående perspektiv analyserar och redogör för innebörden av olika former av samarbeten respektive medlemskap med länder och i organisationer, samt dessas för- och nackdelar inom det försvars- och säkerhetspolitiska området, i dag och i framtiden. Analysen ska inte utvärdera den militära alliansfriheten.

Motionerna

I motion 2014/15:2841 av Allan Widman m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 6 anförs att Nato är en central organisation för Europas säkerhet. Den förra alliansregeringen beslutade om en översyn av hur Sveriges internationella försvarspolitiska samarbete i Norden, inom EU, med Nato och andra berörda forum, ser ut. Syftet var också att ge förslag på hur dessa skulle kunna utvecklas. Den översynen har nu presenterats, och motionärerna förväntar sig att regeringen tar de redovisade förslagen vidare.

Moderaterna understryker i kommittémotion 2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. yrkande 22 att Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra länder. Vi ska vara med och ta ansvar för säkerheten i Europa genom att stödja andra EU-länder eller nordiska länder om de utsätts för katastrofer eller olika former av angrepp. Ett sådant åtagande är det mest grundläggande uttrycket för europeisk solidaritet och därför en naturlig vidareutveckling av Sveriges säkerhetspolitiska linje. Vi ska också ha förmåga att ta emot militär hjälp av andra länder om Sverige hotas. Riksdagens enhälliga beslut om solidaritetsförklaringen är ett uttryck för detta. Vår solidaritetsförklaring ställer också nya och högre krav på att Sverige med trovärdighet ska kunna ge och ta emot militärt stöd. I motionens yrkande 14 föreslår partiet att Sverige ska fördjupa samarbetet med Nato och verka för en svensk anslutning. Ett sådant beslut kräver att det finns en bred parlamentarisk förankring och ett folkligt stöd. Processen bör även ske i nära dialog med och helst tillsammans med Finland. I den enskilda motionen 2014/15:1245 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3 föreslås att det tillsätts en utredning om svenskt medlemskap i Nato. Resultatet bör öppet redovisas för att gynna en bred diskussion om frågan. Möjligheterna att ordna en folkomröstning i frågan bör också ses över. Förslag om att se över förutsättningarna för ett svenskt Natomedlemskap tas också upp i de enskilda motionerna 2014/15:1402 av Maria Plass och Hans Rothenberg (båda M), 2014/15:1600 av Lisbeth Sundén Andersson (M) och 2014/15:2351 av Finn Bengtsson m.fl. (M). I kommittémotion 2014/15:1989 av Hans Wallmark m.fl. (M) föreslås att regeringen inleder en dialog med Finland om hur länderna kan hitta en form för att gemensamt analysera konsekvenserna av ett medlemskap i Nato.

Sverigedemokraterna anför i kommittémotion 2014/15:3095 av Mikael Jansson m.fl. yrkande 2 att Sverige snarast bör skriva på en försvarsallians med Finland. Detta krav återkommer i kommittémotion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 17 och 18, där partiet även föreslår att Sverige ska sträva efter att ingå en försvarsallians med Norge och Danmark när det gäller sjö- och luftförsvaret. Motionärerna anser också att de olika nordiska samarbetsavtalen inom försvarsområdet bör samordnas i en struktur (yrkande 16). I kommittémotion 2014/15:1128 av Jeff Ahl m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 föreslår partiet också att Sverige ska ingå en försvarsallians med Finland och att denna allians på sikt ska kunna innefatta samtliga nordiska länder om de visar intresse för detta. Sverigedemokraterna anför i kommittémotion 2014/15:2961 yrkande 15 även att Sverige bör avsäga sig deltagandet i ytterligare beredskapsperioder för EU:s stridsgrupper och lämna alla eventuellt pågående förberedelser för att delta i dessa. I fråga om Nato anför partiet i motionens yrkande 9 att Sverige inte ska bli medlem i försvarsorganisationen under kommande försvarsperiod. Sverige ska inte heller delta i Partnerskap för fred eller i Natos snabbinsatsstyrka (yrkandena 11 och 12). Däremot anser partiet att Sverige bör upprätthålla ett värdlandsstöдавtal med Nato (yrkande 13).

Vänsterpartiet understryker i partimotion 2014/15:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. yrkande 1 i denna del att samarbete med andra länder är nödvändigt, och

partiet ser möjligheter att fördjupa samarbetet med våra nordiska grannländer inom försvarspolitiken. En förutsättning för detta är dock att det inte inskränker vår militära alliansfrihet. Den militära alliansfriheten är en förutsättning för att Sverige ska kunna föra en självständig utrikespolitik för fred och nedrustning, men bidrar också tydligt till att vi kan värna vårt lands säkerhet. I kommittémotion 2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 1 anförs att Sverige bör avbryta allt samarbete som bidrar till militariseringen av EU. Partiet anser också att Sverige bör lämna Natosamarbetet Partnerskap för fred, riva upp värdlandsavtalet med organisationen, undvika att inleda åtgärder med syfte att ansöka om medlemskap i Nato och dessutom avstå från att delta i Natoleda internationella insatser som inte bidrar till fred, utveckling och säkerhet för civilbefolkningen (yrkandena 5–7 och 10).

Folkpartiet anför i partimotionerna 2014/15:3094 yrkande 3 och 2014/15:1876, båda av Jan Björklund m.fl., att Sveriges nationella säkerhet måste stärkas genom ett medlemskap i Nato. Ett Natomedlemskap säkerställer enligt partiet fred och frihet tillsammans med länder som delar våra frihetliga och demokratiska värderingar. Ett medlemskap i Nato skulle även skapa förutsättningar för ett djupt och förtroendefullt samarbete med de övriga nordiska och baltiska länderna. Folkpartiets mål är en svensk Natoanslutning före valet 2018 – inget annat kan enligt motionärerna på ett lika avgörande sätt förbättra vår nationella säkerhet.

Kristdemokraterna anför i partimotion 2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. yrkande 2 att det är dags att göra en förutsättningslös parlamentarisk utredning om för- och nackdelar med ett svenskt medlemskap i Nato.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom regeringen att hot mot freden och vår säkerhet bäst avvärjs i gemenskap och i samverkan med andra länder. Sveriges säkerhets- och försvarspolitiska samarbeten kompletterar varandra och stärker säkerheten i vår del av världen. Regeringen och riksdagen har därför verkat för att Sveriges säkerhet byggs solidariskt med andra.

Riksdagen beslutade i juni 2009 om Sveriges solidaritetsförklaring som innebär att Sverige inte kommer att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland i EU, Norge eller Island (prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10). Vidare har riksdagen godkänt en svensk ratificering av Lissabonfördraget (prop. 2007/08:168, bet. 2008/09:UU8). I fördragets artikel 24.2 anges att EU ska ”föra, utforma och genomföra en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik som grundas på en utveckling av ländernas ömsesidiga politiska solidaritet”. Genom Lissabonfördragets artiklar 42.7 (de s.k. säkerhetsgarantierna) och 222 (solidaritetsklausulen) institutionaliseras och stärks vidare det solidariska ansvar som EU:s medlemsländer har för Europas säkerhet.

Utskottet vill liksom regeringen understryka FN:s centrala roll för hantering av konflikter i världen och för att ge legitimitet åt internationella krishanteringsinsatser. Ett starkt FN-system i ett nära samarbete med regionala och andra organisationer är centralt. De principer för mellanstatligt samarbete som ges i FN-stadgan utgör grunden för det globala kollektiva säkerhetssystemet, och det är angeläget att slå vakt om dessa. FN:s säkerhetsråd är det enda organ som kan ge folkrättsgrundade och universella mandat för fredsfrämjande insatser samt införande av sanktioner. FN är garant för den globala säkerhetsordningen och är som sådan avgörande för Sverige. Sverige bör fördjupa och förstärka FN:s förmåga genom deltagande i FN-ledd fredsfrämjande verksamhet.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 2014/15:2993 yrkande 22 i den mån det inte tillgodosetts.

Samarbetet i EU intar en särställning i svensk utrikes- och säkerhetspolitik, vilket också anförts i propositionen. Europeiska unionen bidrar till fred och säkerhet i sitt närområde och globalt. EU:s förmåga att agera som en säkerhetspolitisk aktör är en funktion av medlemsstaternas resurser, sammanhållning och politiska vilja. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att ett starkt europeiskt samarbete, med Europeiska unionen som kärna, är av stor vikt mot bakgrund av den ryska aggressionen i Ukraina. EU bör därför stärkas som säkerhetspolitisk aktör, bl.a. genom att utveckla unionens förmåga att planera och genomföra civila och militära krishanteringsinsatser. Sverige bör aktivt bidra till den konceptuella utvecklingen inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna och fortsätta att bidra till EU:s civila och militära krishanteringsinsatser. Utskottet vill också understryka betydelsen av fortsatt nära samarbete mellan EU och FN vad gäller krishanteringsinsatser, liksom ett konstruktivt samarbete mellan EU och Nato.

Mot bakgrund av ställningstagandet ovan avstyrker utskottet motionerna 2014/15:140 yrkande 1 och 2014/15:2961 yrkande 15.

Syftet med det nordiska försvarssamarbetet är att stärka parternas nationella försvar, undersöka gemensamma synergieffekter och finna effektiva gemensamma lösningar. Det nordiska försvarspolitiska samarbetet har intensifierats sedan upprättandet av Nordic Defence Cooperation (Nordefco) 2009. Nordefco utgör en struktur för samarbetet och omfattar politisk inriktning, förmågeutveckling, personalfrågor, utbildning och övning. Sedan Nordefco etablerades har en positiv utveckling skett på flera områden, som t.ex. samarbeten om internationella operationer, logistik, utbildning, förmågeutveckling och övningsverksamhet.

Utskottet ser liksom regeringen stora möjligheter till ett än mer fördjupat nordiskt försvarssamarbete, med den principiella begränsningen att samarbetet inte bör innebära ömsesidiga försvarsförpliktelser.

Vad gäller samarbetet med Finland som berörs i flera motioner instämmer utskottet i regeringens bedömning att ytterligare fördjupat bilateralt samarbete är av särskild vikt och har blivit än viktigare mot bakgrund av händelseutvecklingen i vårt närområde. Samarbetet, som ytterst syftar till att upprätthålla

säkerheten i Östersjöområdet, ska vara en möjlighet till gemensamt agerande men inte innebära några utfästelser. Utskottet välkomnar att regeringen har för avsikt att tillsätta en utredning med uppgift att se över de rättsliga förutsättningarna för det svensk-finska samarbetet.

Ett närmare samarbete med de baltiska staterna samt med andra länder och aktörer i vårt närområde bidrar till att stärka säkerheten i Östersjöregionen. Utskottet vill liksom regeringen se ett fördjupat och breddat samarbete med Estland, Lettland och Litauen, t.ex. genom ökad övningsverksamhet.

Mot bakgrund av vad som här anförts avstyrker utskottet motionerna 2014/15:1128 yrkandena 1 och 2, 2014/15:2961 yrkandena 16–18, 2014/15:3093 yrkande 1 i denna del, och 2014/15:3095 yrkande 2.

Nato är en central aktör för europeisk säkerhet och integration, forum för politisk dialog och instrument för att upprätthålla länken mellan Europa och USA samt för internationell krishantering. Utskottet konstaterar att Sveriges samarbete med Nato grundar sig på partnerskapet inom Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR) och Partnerskap för fred (PFF). Sverige undertecknade den 4 september 2014 ett samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd (host nation support, HNS). Avtalet syftar till att säkerställa att värdlandet kan lämna effektivt stöd för militär verksamhet på sitt territorium i samband med övningar, krishanteringsinsatser eller andra insatser. Avtalet förutsätter vissa lagändringar, och en lagstiftningsprocess är påbörjad. Avtalet kommer därför att underställas riksdagen för godkännande innan det kan träda i kraft. Utskottet anser liksom regeringen att Sverige bör fortsätta att utveckla samarbetet med Nato inom ramen för vårt partnerskap. Det ger oss möjlighet att utveckla vår militära förmåga och bidra till kvalificerade krishanteringsinsatser.

Utskottet välkomnar att regeringen avser att ge en expert i uppdrag att ta fram en rapport som utifrån ett fristående perspektiv analyserar och redogör för innebörden av olika former av samarbeten respektive medlemskap med länder och i organisationer, samt dessas för- och nackdelar inom det försvars- och säkerhetspolitiska området, i dag och i framtiden. Analysen ska inte utvärdera den militära alliansfriheten. Den innefattar bl.a. relationen till de nordiska, nordisk-baltiska och bilaterala svensk-finska samarbetena, samt till den transatlantiska länken, FN, EU, OSSE och Nato. Analysen ska tydliggöra ett brett förhållningssätt till vår säkerhet och bidra till ett fördjupat samtal i vårt land om dessa frågor. Uppdraget sträcker sig över ett år och ska redovisas i form av en skriftlig rapport till regeringen. Samråd ska ske med representanter för den s.k. försvarsgruppen¹ kring val av utredare.

Mot bakgrund av vad som här anförts avstyrker utskottet motionerna 2014/15:140 yrkandena 5–7 och 10, 2014/15:1245 yrkandena 1–3, 2014/15:1402, 2014/15:1600, 2014/15:1876, 2014/15:1907 yrkande 2, 2014/15:1989, 2014/15:2351, 2014/15:2841 yrkande 6, 2014/15:2961 yrkandena 9 och 11–13, 2014/15:2993 yrkande 14 och 2014/15:3094 yrkande 3.

¹ Representanter för Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna.

Internationella insatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motioner som berör frågor om civila och militära internationella insatser. Utskottet tillstyrker därmed de ställningstaganden som redovisas i propositionen, avsnitt 4, i denna fråga.

Jämför reservation 11 (V) och särskilt yttrande 4 (SD).

Propositionen

Sverige bör fortsätta det aktiva engagemanget och deltagandet i internationella insatser, civila och militära, inom ramen för FN, EU, Nato och OSSE. Det bidrar till ökad säkerhet, förebygger konflikter och skapar förutsättningar för hållbar fattigdomsbekämpning och utveckling. Deltagande i internationella insatser är också ett sätt att visa solidaritet och fördjupa samarbetet med länder och organisationer som är viktiga för säkerheten i vårt närområde.

Motionerna

Sverigedemokraterna föreslår i kommittémotion 2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. yrkande 20 att Sverige ska ta en strategisk paus i de internationella insatserna till 2025 för att spara pengar till materielinköp för det territoriella försvaret.

Vänsterpartiet beklagar i partimotion 2014/15:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. yrkande 1 i denna del att Sveriges deltagande i FN-ledda insatser kraftigt minskat de senaste decennierna, samtidigt som Sverige fokuserat alltmer på Nato- och EU-ledda insatser och på deltagande i EU:s stridsgrupper. Partiet vill att Sverige i stället ska prioritera deltagande i FN-ledda internationella insatser och understryker att arbetet med FN-resolutionerna 1325 och 1820 är centralt i detta sammanhang. Frågan om deltagande i internationella insatser återkommer i kommittémotion 2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. yrkande 11 där Vänsterpartiet understryker att fredsskapande, fredsbevarande och fredsfrämjande åtgärder enbart ska ske på FN:s uppdrag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom regeringen att Sverige bör fortsätta det aktiva engagemanget och deltagandet i internationella insatser, civila och militära, inom ramen för FN, EU, Nato och OSSE. Insatserna bör bidra till ökad säkerhet, förebygga konflikter och skapa förutsättningar för hållbar fattigdomsbekämpning och utveckling. Utskottet vill i sammanhanget också framhålla insatsernas betydelse för försvaret av universella normer och värden såsom demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet, mänsklig värdighet och utveckling.

Enligt 15 kap. 16 § regeringsformen får Sverige sända en väpnad styrka till ett annat land om riksdagen medger det, om det är medgivet i en lag som anger förutsättningarna för åtgärden eller om Sverige är skyldigt att vidta åtgärden enligt internationella överenskommelser eller förpliktelser som har godkänts av riksdagen. Denna demokratiska förankring är enligt utskottets uppfattning väsentlig för att uppnå ett starkt folkligt stöd för insatserna. Att riksdagen ger regeringen ett bemyndigande att sända svenska trupper på uppdrag utomlands är ett beslut som innebär ett betydande ansvar.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om folkrättslig grund för svenskt deltagande i fredsfrämjande insatser (skr. 2007/08:51, bet. 2008/09:UFöU4) och anser fortfarande att huvudlinjen är att svenskt deltagande i fredsfrämjande insatser ska ske med ett mandat från säkerhetsrådet. Detta gäller i synnerhet för fredsframtvängande insatser i enlighet med FN-stadgans kapitel VII. Då ska säkerhetsrådets mandat alltid sökas. Också när det gäller fredsbevarande insatser i enlighet med FN-stadgans kapitel VI eftersträvas ett tydligt stöd från säkerhetsrådet. Samtidigt medger folkrätten att sådana insatser görs enbart med den mottagande statens och övriga relevanta parter samtycke.

Den stora utmaningen uppstår i de exceptionella lägen då säkerhetsrådet inte förmår att förhindra folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser, etnisk rensning eller andra omfattande övergrepp, inklusive systematiska våldtäkter av kvinnor och utnyttjande eller exploatering av barn i väpnade konflikter. FN-toppmötet i september 2005 slog fast att det internationella samfundet har ett gemensamt ansvar att förhindra grava övergrepp, folkmord och etnisk rensning. Sverige var en av de drivande krafterna bakom denna principöverenskommelse om skyldigheten att skydda (responsibility to protect). Det är ett viktigt steg i utvecklingen av det internationella normsystemet. I akuta situationer, då säkerhetsrådet inte axlar sitt ansvar, måste Sverige efter en noggrann bedömning överväga vad som ändå kan göras för att mildra mänskligt lidande. En sådan bedömning måste alltid göras med utgångspunkt i den enskilda, aktuella situationen och beakta folkrättsliga, politiska och humanitära aspekter.

Utskottet vill också understryka att skydd av och respekt för folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten, är centralt. Detta bör genomsyra agerandet i alla faser av planeringen och genomförandet av en insats.

I sammanhanget vill utskottet också påminna om att Sverige, som medlem i FN och i enlighet med den nationella handlingsplanen för genomförande av säkerhetsrådets resolutioner 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och 1820 om sexuellt våld i väpnade konflikter, ska bidra till att genomföra resolutionerna genom aktiviteter såväl nationellt som regionalt och globalt. Resolutionernas åtaganden bör genomsyra alla aspekter av svenska krishanteringsinsatser.

Utskottet anser att alla politikområden, inklusive de som berörs av freds- och säkerhetsbefrämjande insatser, ska bidra till en politik för rättvis och hållbar global utveckling. Enligt utskottets uppfattning bör insatserna i möjligaste

mån utformas som en integrerad och samlad del av svensk politik. De möjligheter till synergier som finns mellan bistånds- och utvecklingsåtgärder, diplomati, politik samt militär närvaro måste alltid tillvaratas.

Med hänvisning till vad som här anförts avstyrks motionerna 2014/15:140 yrkande 11, 2014/15:2961 yrkande 20 och 2014/15:3093 yrkande 1 i denna del.

Reservationer

1. Säkerhetspolitisk inriktning, punkt 1 (SD)

av Björn Söder (SD) och Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 22 och

avslår motionerna

2014/15:3094 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 2,

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkandena 12–15 och

2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 16–18 och 20.

Ställningstagande

Den dagsaktuella hotbilden är inte den viktigaste utgångspunkten när vi bedömer vårt behov av militärt försvar. Hotbilden kan snabbt förändras, men däremot kan vi inte lika snabbt återta en acceptabel försvarsförmåga. Faktiska styrkeförhållanden och värstascenarier måste vara underlag för att beräkna vårt behov av militärt försvar. Vi kan inte bortse från hur Ryssland har återbyggt sin militära förmåga. Vi kan inte heller bortse från risken med en kinesisk-rysk militärallians, vilken skulle möjliggöra för Ryssland att ytterligare stärka sitt västra militärdistrikt.

2. Säkerhetspolitisk inriktning, punkt 1 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkandena 12–15 och

avslår motionerna

2014/15:3094 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 2,
2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 22 och
2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 16–18 och 20.

Ställningstagande

Internationell säkerhet ska vila på samarbete och ett starkt globalt regelverk under FN:s ledning. Världen lider i dag ingen brist på militära styrkor och förband, men det finns ett stort underskott på humanitära insatser. FN:s säkerhetsråd har slagit fast att behovet är stort av åtgärder för att förebygga väpnade konflikter.

Vi anser att Sverige vid sidan om deltagande i internationella militära insatser bör inrikta sin internationella säkerhetspolitik på att förebygga kriser och hjälpa människor som drabbats av krig och katastrofer att återuppbygga sina samhällen. Våra arbetsområden bör innefatta fattigdomsbekämpning och hjälp med att utveckla demokrati och fungerande rättssamhällen. Hantering av de kriser som kan följa i spåren av förändringarna i klimatet och miljöpåverkan är också en av de stora utmaningar som svensk säkerhetspolitik bör ta sig an.

Arbetet med att förebygga väpnade konflikter får enligt Vänsterpartiet inte det utrymme det bör ha enligt fastslagna prioriteringar i utrikes- och säkerhetspolitiken. Sverige måste i högre grad prioritera det förebyggande arbetet som är långt mer effektivt både vad gäller mänskligt välmående, ekonomi och socialt kapital. Arbetet som Sverige utför för att förebygga väpnade konflikter måste också tydligare vara kopplat till konkreta risksituationer. Det kan inte enbart vara inriktat på ett mer allmänt förebyggande arbete som först på lång sikt och indirekt kan kopplas till fredsbyggande och undanröjande av risker för väpnad konflikt. Givetvis är sådana indirekta insatser, som kan handla om utvecklings-samarbete och nedrustningsarbete, av godo, men de kan inte tillåtas dölja behovet av mer konkreta insatser. Sverige bör prioritera arbetet med att förebygga väpnade konflikter i högre utsträckning och synliggöra just denna typ av arbete i regeringens rapporter och utvärderingar. För att konkretisera arbetet med att förebygga väpnade internationella konflikter bör regeringen upprätta en heltäckande handlingsplan för ändamålet. Varje konfliktsituation är unik, och det finns naturligtvis ingen standardmall att följa.

Potentiella konfliktområden måste uppmärksammas på ett tidigt stadium, och för de aktörer som vill bidra till att fredligt lösa en konfliktsituation krävs flexibilitet, analysförmåga och anpassningsförmåga till den specifika situationen. För att arbetet med att förebygga väpnade konflikter ska bli effektivt bör regeringen upprätta en organisation för detta ändamål. En sådan organisation eller enhet ska ha kompetens att tillskansa sig en samlad bild över det internationella läget och arbeta utifrån det perspektiv som är relevant för den specifika situationen för att förebygga väpnade konflikter. Utifrån ett gott underrättelseläge kan politiska åtgärder rekommenderas i ett tidigt skede. Åtgärderna kan vara av varierande slag, såsom diplomatiska, politiska, ekono-

miska och folkrättsliga insatser. Vid insatser ska enheten göra en god uppföljning och återrapportering samt ge kontinuerliga rekommendationer för vidare åtgärder. Eftersom det förebyggande arbetet är en så viktig och prioriterad komponent i den traditionella utrikes- och säkerhetspolitiken är det också av största vikt att kunskapen om vad Sverige gör inom detta område sprids till den svenska allmänheten. Riksdagen ska också kunna granska den förda politiken. Regeringen bör därför regelbundet utarbeta en regeringsskrivelse om arbetet med att förebygga väpnade konflikter som både utvärderar tidigare insatser och diskuterar framtida prioriteringar.

3. Säkerhetspolitisk inriktning, punkt 1 (FP)

av Allan Widman (FP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:3094 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 2 och avslår motionerna

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkandena 12–15,

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 22 och

2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 16–18 och 20.

Ställningstagande

Sveriges säkerhetspolitik syftar ytterst till att garantera vårt oberoende och vår självständighet. Hävdandet av vårt lands suveränitet är en förutsättning för detta. Det svenska försvarets huvuduppgift är att försvara Sverige, med alla till buds stående medel.

Vi lever i en orolig tid. Den ryska militära aktiviteten i Östersjön ökar, och tonläget mot Sverige och våra grannländer hårdnar. Under ett årtionde har Ryssland satsat stort på att rusta upp sin krigsmakt. Dessutom visar senare års ökade repression mot det civila samhället och kränkningarna av t.ex. hbtq-personers rättigheter att den politiska utvecklingen är alarmerande och går åt helt fel håll. Den ökande militära förmågan i kombination med brutaliseringen av det ryska ledarskapet är en klar risk för freden i vår del av världen.

Rysslands stormaktsambitioner har under de senaste åren tagit sig uttryck i aggressiva påtryckningar gentemot länder i närområdet som Moldavien, Armenien, Georgien och, inte minst, Ukraina. Den ryska aggressionen nådde en ny gräns för drygt ett år sedan då Ryssland annekterade Krimhalvön. Agerandet ursäktades med behovet att försvara den ryska minoritetens rättigheter. I

själva verket handlade det om att säkra strategiska land- och kustområden och hindra integrationen med väst. Det ryska agerandet strider mot såväl internationell rätt som avtal ingångna av Ryssland. Det ryska agerandet kommer att få följder för Europas säkerhetspolitik under lång tid framöver. De skäl som Putin angav för inmarschen i Georgien 2008 och Krim 2014 skulle likaväl kunna åberopas för hot mot t.ex. de baltiska länderna. Rysslands plan för att medvetet splittra Ukraina rullade därefter vidare. Iscensatta oroligheter trappades upp och spreds snabbt till både södra och östra Ukraina. Moskvas stöd till separatisterna har ytterligare destabiliserat landet. Sedan sommaren 2014 forslas tunga vapen över gränsen från Ryssland till Ukraina. Ryska trupper har sedan dess stridit inne i Ukraina. Sedan februari 2014 finns ett avtal om eldupphör mellan Ukraina och Ryssland på plats, det s.k. Minskavtalet. Men vapenvilan är mycket skör. Ryssland har nonchalerat omvärldens skarpa uppmaningar att respektera avtalet och dra tillbaka allt stöd från separatisterna. Konflikten i Ukraina har det senaste året utvecklats till en krigssituation. Detta sker i ett av EU:s grannländer, i Sveriges närhet. Utöver det har den ryska militära närvaron ökat också i vårt närområde. Vi har upplevt en konstaterad ubåtskränkning. Vårt land, liksom våra nordiska grannländer, har utsatts för upprepade ryska kränkningar i luften och till sjöss.

Med anledning av den allvarliga situationen i Ukraina höjde Försvarsmakten i augusti 2014 stabsberedskapen i högkvarteret och förstärkte incidentberedskapen. Säpo har också konstaterat att det största underrättelsehotet mot Sverige 2014 kom från just Ryssland. Spionaget beskrivs som omfattande och har ökat i samband med Ukrainakrisen. Det ökade säkerhetspolitiska hotet från Ryssland måste få konsekvenser för svensk försvarsförmåga, liksom för Sveriges säkerhetspolitiska vägval.

4. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom EU, punkt 3 (SD)

av Björn Söder (SD) och Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 15 och

avslår motion

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

EU har ännu inte format någon övergripande överstatlighet på försvarsområdet, men det närmar sig. Allt fler säkerhetspolitiska områden beslutas bli överstatliga. EU:s stridsgrupper är ett förstadium till EU:s egen krigsmakt, och därför bör inte Sverige delta. Lika lite som EU bör bli en nation med egen lagstiftning och skatterätt, lika lite bör unionen förses med en egen krigsmakt. Den svenska försvarsmakten ska inte heller delta i Nordic Battle Group eller på annat sätt ingå i en militarisering av EU.

5. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom EU, punkt 3 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 1 och avslår motion

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 15.

Ställningstagande

Inom Europeiska unionen pågår en militär upprustning, och Sverige bidrar till den. Unionen militariseras, och dess säkerhetsstrategi är inriktad på militära lösningar på kriser i världen. EU siktar på att bli en militär stormakt. Tillsammans med framför allt USA och Nato är det främst de egna intressena och värderingarna man försvarar. EU satsar hårt på att bygga upp militära strukturer och resurser. Man anammar alltmer USA:s doktrin pre-emptive war, föregripande krig, dvs. att man ska vara beredd att ingripa militärt utomlands innan en kris uppstår.

EU:s utrikesförvaltning, European External Action Service (EEAS), sköter numera unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP). Unionens utrikes- och säkerhetspolitik ska fortsätta att vara mellanstatlig, men utrikespolitiken ska bli mer samordnad, vilket betyder att medlemsländerna ska ha en enad röst utåt samt ”stärka EU:s inflytande på den internationella scenen”. Målsättningen är att ge medlemsländerna en så enhetlig och likriktad försvars- och utrikespolitik som möjligt. Vänsterpartiet anser att detta är en utveckling som Sverige inte ska vara en del av. Vi värnar om en oberoende och militärt alliansfri utrikespolitik. Sverige bör avbryta allt samarbete som bidrar till militariseringen av EU.

6. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom Norden, punkt 4 (SD)

av Björn Söder (SD) och Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:3095 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 2,

2014/15:1128 av Jeff Ahl m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 16–18 och

avslår motion

2014/15:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna betraktar Sverige som, i fallande ordning, en del av en nordisk, europeisk, västerländsk och global gemenskap. I linje med detta vill vi särskilt arbeta för att stärka den nordiska identiteten och bredda och fördjupa det nordiska samarbetet. Vi vill, i likhet med vad som fördes fram i Stoltenberg rapporten 2009, öka det nordiska samarbetet inom en rad frågor på försvars- och säkerhetsområdet. Vi ser uppenbara förtjänster i att de nordiska länderna tar ett gemensamt ansvar för regionens säkerhet, i likhet med vad som länge planerades under det kalla krigets era. Soldaternas offervilja är naturligt störst när det gäller det egna landet, men även beredskapen att offra sig för ett nordiskt broderland är stor. Det nordiska försvarssamarbetet bör därför drivas så långt som möjligt.

Av dessa skäl välkomnar vi att de nordiska länderna lanserade samarbetet inom Nordefco 2009. Vi anser dock att det inte har gjorts tillräckligt mycket konkret för att uppnå ett fördjupat försvarssamarbete i linje med de förslag som finns i Stoltenberg rapporten, och vi vill se ökade insatser i det nordiska försvarssamarbetet för att uppnå sådana resultat.

Danmark och Norge kommer under överskådlig tid att vara Natoanslutna, och Finland och Sverige kommer under överskådlig tid att vara icke Natoanslutna, och det är viktigt att ett realistiskt uppbyggt nordiskt samarbete på detta område tar hänsyn till dessa förutsättningar. Ett övergripande strukturellt problem för nordiskt samarbete på detta område är att det är splittrat mellan olika avtal och strukturer. Detta är enligt vår mening suboptimalt. För att kunna uppnå ett effektivt och fördjupat nordiskt samarbete bör avtalen samordnas i

en gemensam struktur. Det nordiska försvarssamarbetet bör formaliseras för att kunna fortsätta att fördjupas.

Sverigedemokraterna vill att Sverige ska verka för ett nära försvarssamarbete mellan Sverige och Finland med målsättning att skapa en formell försvarsallians och ett gemensamt planerat försvar. Sverigedemokraterna vill vidare se ett tätt samarbete med Norge och Danmark om sjö- och luftförsvar. Eftersom Norge och Danmark är Natoländer kräver detta USA:s godkännande. Av uppgifter att döma är det politiskt möjligt. USA är mycket intresserat av kostnadsdelningar. Självklart förutsätter detta en rejäl höjning av försvarsanslaget för att USA ska se nyttan. Gemensam luft- och havslägesbild (även i krig), gemensam isbrytarkapacitet i arktiska förhållanden, gemensamma transportplan (landsdedikerade i krig) och gemensamma satellitsystem är exempel på omedelbara samordningsfördelar.

7. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom Norden, punkt 4 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 i denna del och avslår motionerna

2014/15:3095 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 2,

2014/15:1128 av Jeff Ahl m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 16–18.

Ställningstagande

Att samarbeta med andra länder och organisationer är nödvändigt, och Vänsterpartiet ser möjligheter att fördjupa samarbetet med våra nordiska grannländer, däribland Finland, på en rad områden inom försvarspolitik. En förutsättning för ett fördjupat samarbete med övriga nordiska länder är dock att detta samarbete inte inskränker Sveriges militära alliansfrihet. Den militära alliansfriheten är en förutsättning för att Sverige ska kunna föra en självständig utrikespolitik för fred och nedrustning men bidrar även tydligt till att vi kan värna vårt lands säkerhet.

8. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete med Nato, punkt 5 (SD)

av Björn Söder (SD) och Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 9 och 11–13 samt avslår motionerna

2014/15:3094 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 3,

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkandena 5–7 och 10,

2014/15:1245 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3,

2014/15:1402 av Maria Plass och Hans Rothenberg (M),

2014/15:1600 av Lisbeth Sundén Andersson (M),

2014/15:1876 av Jan Björklund m.fl. (FP),

2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 2,

2014/15:1989 av Hans Wallmark m.fl. (M),

2014/15:2351 av Finn Bengtsson m.fl. (M),

2014/15:2841 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 6 och

2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna förespråkar att Sverige avstår från medlemskap i Nato. Vi ifrågasätter inte att Nato gjort bra saker. Nato och USA rustade Sovjetunionen till ruinens brant under kalla kriget. Detta faktum och Sveriges relation till Nato är dock två olika frågor. Sverige och Finland var under kalla kriget inte med i Nato men var väl rustade och utgjorde en zon med relativ avspänning. Så kan det fortfarande vara. Det finns flera skäl för att Sverige inte ska vara medlem i Nato. Som ett neutralt land mellan Nato och Ryssland skapar vi avspänning i ett strategiskt geografiskt område, och vi riskerar inte att dras in djupt i konflikter som inte rör oss. Vi kan höja försvarsanslaget och, med eller utan Finland, skapa en egen tröskeleffekt. Nato har också utvecklat ett omfattande samarbete med andra länder i närområdet via Partnerskap för fred (PFF). PFF utvecklas nu så att samarbetet fördjupas med vissa nationer som upplevs ha särskilt bra samarbetspotential. Frågan är nu hur nära relation Sverige kan ha med Nato utan att vi delvis börjar räknas in i alliansen. Sveriges deltagande i PFF, Natos snabbinsatsstyrka (NRF) och värdlandssupport (HNS)

markerar som vi ser det en gräns. Dessa tre åtaganden förpliktar inte, det följer inga krav på stöd till andra länder eller på att vi ska vara tvungna att upplåta vårt territorium.

Den försvarsallians vi vill bygga är den med Finland. Vi vill inte ingå som fullvärdig medlem i Nato och inte heller ha någon mer djupgående integration i Atlantpakten. En försvarsallians med Finland innebär att om någon attackerar Finland så är även Sverige i krig, men det innebär också att båda länderna har en högre tröskeeffekt mot krig. PFF ger oss möjligheter att vid internationella konflikter delta tillsammans med Nato. NRF ger oss billig tillgång till bra övningar. HNS ger oss en ytterligare en möjlighet om krig försätter oss i ett ytterst ansträngt läge.

9. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete med Nato, punkt 5 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkandena 5–7 och 10 samt avslår motionerna

2014/15:3094 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 3,

2014/15:1245 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3,

2014/15:1402 av Maria Plass och Hans Rothenberg (M),

2014/15:1600 av Lisbeth Sundén Andersson (M),

2014/15:1876 av Jan Björklund m.fl. (FP),

2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 2,

2014/15:1989 av Hans Wallmark m.fl. (M),

2014/15:2351 av Finn Bengtsson m.fl. (M),

2014/15:2841 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 6,

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 9 och 11–13 samt

2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Vänsterpartiet noterar med oro att Sveriges militära samarbete med Nato bibehålls och fördjupas. Det svenska närmandet till Nato präglas av stegvisa

glidningar och smygande förändringar utan ordentlig debatt. Vänsterpartiet säger nej till ett svenskt medlemskap i Nato. Sverige bör inte bli en del av någon kärnvapenallians. Kärnvapenstrategin är central för Nato och går helt emot vår vilja att Sverige ska arbeta för kärnvapennedrustning. Ett svenskt medlemskap skulle försvåra för oss att med trovärdighet föra den utrikespolitik vi själva vill. Kärnan i Nato är artikel 5, som innebär att varje medlemsstat är bunden att bistå en annan medlem vid en militär konflikt. I stället för att sända svenska soldater i EU:s och Natos stridsgrupper vill vi bidra till att öka FN:s möjlighet att agera fredsbevarande.

Något av det sista den förra regeringen gjorde innan den avgick var att se till att Sverige undertecknade värdlandsavtalet med Nato. Avtalet gör det enklare för Natos snabbinsatsstyrka att öva och använda baser i Sverige. Avtalet omfattar inte bara fredstid utan även hjälp vid kris eller krig. Värdlandsavtalet kommer att uppfattas i vår omvärld som ett steg på vägen mot fullt Natomedlemskap. Vi motsätter oss att Sverige alltmer upplåts som en stor övningsplats åt andra länders militär med stora övningar, inte minst i norra Sverige. Vänsterpartiet vill att värdlandsavtalet rivs upp, och vi ser stora behov av att stärka den militära alliansfrihetens trovärdighet. Vårt territorium, vårt luftrum och vårt territorialvatten ska inte upplåtas för framtida Natoleda militärövningar. Sverige bör tydligt tacka nej till att delta i EU:s stridsgrupper och Natos snabbinsatsstyrka.

10. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete med Nato, punkt 5 (FP)

av Allan Widman (FP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:3094 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 3 och

2014/15:1876 av Jan Björklund m.fl. (FP) samt

avslår motionerna

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkandena 5–7 och 10,

2014/15:1245 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3,

2014/15:1402 av Maria Plass och Hans Rothenberg (M),

2014/15:1600 av Lisbeth Sundén Andersson (M),

2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 2,

2014/15:1989 av Hans Wallmark m.fl. (M),

2014/15:2351 av Finn Bengtsson m.fl. (M),
2014/15:2841 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 6,
2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 9 och 11–13 samt
2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Det ryska agerandet i Ukraina visar hur ensamt ett enskilt land är när en stor granne agerar med vapenmakt. Jämte spørsmålet om hur vi bäst stärker det svenska försvaret måste frågan om Natomedlemskap ställas på sin spets också här i Sverige. Folkpartiet prioriterar satsningar på försvaret. Men oavsett hur mycket vi satsar på vårt försvar måste vår nationella säkerhet också stärkas genom ett svenskt Natomedlemskap. För ett litet land är samarbete med andra en nödvändighet. Ett Natomedlemskap säkerställer fred och frihet tillsammans med länder som delar våra frihetliga och demokratiska värderingar. Ett medlemskap i Nato skulle även skapa förutsättningar för ett djupt och förtroendefullt samarbete med de övriga nordiska och baltiska länderna. Som medlemmar skulle vi vara med och fatta beslut, i stället för att som nu passivt invänta andras ställningstaganden.

Att Sverige under 20 år har utvecklat ett mycket nära samarbete med Nato konstateras i en utredning som tillsattes av alliansregeringen för att se över Sveriges internationella försvarssamarbeten. Utredaren, Tomas Bertelman, betonar att Sverige har ställt upp i alla större FN-mandaterade Nato-operationer. Sverige har också i stor utsträckning deltagit i Natoledda övningar i Europa. Samarbetet med Nato, menar han, betyder mycket för Försvarsmaktens operativa förmåga. Samtidigt står Sverige utanför Natos kollektiva försvar och medbeslutande. Bertelman drar slutsatsen att ett svenskt medlemskap i Nato bör utredas. Den slutsatsen är både rimlig och riktig. Därför har Folkpartiet i de försvarssamtal som förts krävt att regeringen ska utreda ett Natomedlemskap.

Men av inriktningspropositionen framgår att regeringen och de tre allianspartierna inte kommit överens om annat än en allmängiltig säkerhetspolitisk utredning om för- och nackdelar med Sveriges internationella samarbeten i stort. I princip detsamma som Bertelman redan gjort, men med den skillnaden att utredningen inte får utvärdera den militära alliansfriheten. Folkpartiet beklagar den kraftlöshet och bristande verklighetsinsikt som präglar uppgörelsens säkerhetspolitiska slutsatser. Det försämrade omvärldsläget hade krävt snabba svar på hur vi bäst förbereder ett svenskt medlemskap. Folkpartiets mål är en Natoanslutning före valet 2018. Inget annat kan på ett lika avgörande sätt förbättra vår nationella säkerhet.

11. Internationella insatser, punkt 6 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 i denna del och

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 11 och
avslår motion

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 20.

Ställningstagande

Vänsterpartiet värnar FN-systemet och folkrätten samt det generella förbudet mot anfallskrig. Vi anser att Sverige vid sidan om deltagande i internationella militära insatser bör inrikta sin internationella säkerhetspolitik på att förebygga kriser och hjälpa människor som drabbats av krig och katastrofer att återuppbygga sina samhällen. Men vi ser det som centralt att Sverige har möjlighet att själv avgöra vilka internationella insatser vi vill bidra till och hur vårt bidrag ska se ut. Vi beklagar att Sveriges deltagande i FN-ledda insatser kraftigt minskat de senaste decennierna. Samtidigt har Sverige fokuserat alltmer på Nato- och EU-ledda insatser och på deltagande i EU:s stridsgrupper. Vi vill att Sverige i stället framöver tydligt ska prioritera deltagande i FN-ledda internationella insatser. Vid internationella insatser ser vi arbetet med FN-resolutionerna 1325 och 1820 som centralt.

Särskilda yttranden

1. Säkerhetspolitisk inriktning, punkt 1 (M, C, FP, KD)

Allan Widman (FP), Daniel Bäckström (C), Hans Wallmark (M), Karin Enström (M), Lena Asplund (M), Sofia Arkelsten (M) och Mikael Oscarsson (KD) anför:

Omvärldsläget såväl i Sveriges närområde som globalt präglas av en stor osäkerhet. Flera samverkande faktorer förstärker den bilden. De slutsatser kring säkerhetsläget som regeringen beskriver i försvarspropositionen är i många delar relevanta. Den stora osäkerheten gör dock att vi måste vara beredda att kunna justera försvars- och säkerhetspolitiken i takt med att omvärlden förändras.

Det ryska väpnade angreppet mot Ukraina visar att Rysslands tröskel för att använda militärt våld har sänkts och att man inte respekterar självständiga staters gränser. Trots omfattande sanktioner samt fallande priser på rubeln och oljan fortsätter den ryska försvarsreformen med oförminskad styrka. I militär-doktrinen och i den officiella retoriken framhålls de ryska kärnvapnen som ett viktigt instrument, som man säger sig vara beredda att använda även vid mindre kriser. Den ryska ledningen tar steg för steg konkreta beslut och ställningstaganden som gör landet tydligt auktoritärt där det civila samhället och yttrandefriheten angrips; dessutom stryps de medborgerliga fri- och rättigheterna mer och mer. Inrikespolitiskt använder sig den ryska ledningen av den militära makten och de aktioner man genomfört för att stärka sin egen ställning.

Östersjöområdet präglas av ökande militär aktivitet, där incidenter och kränkningar hör till vardagen. Vi ser ett mer aggressivt övningsmönster, främst från Rysslands sida, där militära flygplan flyger med avstängda transpondrar och utgör en fara för den civila luftfarten. Ryskt flyg har också kränkt andra Östersjöstaters luftrum vid flera tillfällen. Liknande mönster kan även skönjas till havs och på land. Trycket är särskilt hårt mot de baltiska staterna av vilka Estland och Lettland har stora ryska minoriteter.

Även i andra delar av världen pågår kriser och konflikter som påverkar Sveriges säkerhet. I Mellanöstern och Nordafrika ökar problemen med radikalisering och terror. Flera stater i dessa regioner drabbas med anledning av detta av ett ökande sönderfall. Trycket på Europa i form av flyktingströmmar och terrorhot höjs kontinuerligt. I Ostasien ökar spänningarna mellan Kina och dess grannar och medför att USA:s huvudfokus skiftas från Europa till Asien.

Sammantaget innebär detta att vi befinner oss i ett mycket oförutsägbart säkerhetsläge. För detta kommer vi att behöva ta höjd genom ständiga anpassningar av svensk säkerhetspolitik. Nästa försvarsberedning är planerad till 2017. Den blir ett viktigt första steg mot försvarsbeslutet 2020.

2. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete med Nato, punkt 5 (M)

Hans Wallmark (M), Karin Enström (M), Lena Asplund (M) och Sofia Arkelsten (M) anför:

Moderaterna är för ett svenskt Natomedlemskap. Ett medlemskap kräver dock att det finns ett starkt såväl parlamentariskt som folkligt stöd. En svensk medlemsansökan bör också ske i nära dialog och helst tillsammans med Finland.

Ett svenskt Natomedlemskap skulle stärka Sveriges säkerhet i en tid när osäkerheten i vårt närområde ökar. Vi skulle som medlemmar vara en del i Natos kollektiva försvar och vara solidariska med 28 andra Natoländer. Sverige skulle även på allvar kunna ha ett effektivt nordiskt samarbete inom ramen för Nato som skulle gälla i alla lägen, inte bara i fredstid.

Genom försvarsuppgörelsen mellan Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna samt Socialdemokraterna och Miljöpartiet finns nu ett starkt stöd för att tillföra resurser för att stärka det svenska försvaret. Samtidigt som vi stärker det svenska försvaret måste vi även se över hur Sverige genom försvarspolitiska samarbeten kan öka säkerheten.

Därför är det bra att försvarsuppgörelsen innehåller en utredning som ska se över för- och nackdelar med Sveriges försvarspolitiska samarbeten och medlemskap, inklusive Nato. En utredning bidrar till att fördjupa kunskapen om Nato och konsekvenserna av ett medlemskap. Ytterst medverkar vi till en bredare, mer relevant och initierad debatt om Nato.

Tomas Bertelmans utredning från 2014 om Sveriges försvarspolitiska samarbeten pekade på just behovet av en saklig och intressebaserad studie av vad ett svenskt Natomedlemskap skulle innebära för svensk del, detta utifrån Bertelmans slutsatser att dagens försvarspolitiska samarbeten har marginella effekter för Sveriges säkerhet och att Sverige i dagsläget på grund av vårt samarbete med Nato redan identifieras med alliansen – utan att få de fördelar som ett medlemskap skulle ge.

Sverige har dessutom redan lämnat alliansfriheten för att skapa säkerhet i samverkan med andra. Genom solidaritetsdeklarationen, vilken den nuvarande regeringen bekräftat i regeringsförklaringen, har vi förbundit oss att vid en eventuell kris ingripa om ett annat EU-land eller nordiskt land skulle drabbas. Det innebär att Sverige inte kan stå utanför om en större kris eller konflikt skulle uppstå i vårt närområde.

För att stärka Sveriges säkerhet behövs därför ett svenskt Natomedlemskap. Försvarsuppgörelsens utredning om för- och nackdelar med Sveriges försvarspolitiska samarbeten och medlemskap är en bra startpunkt. Det opinions- och folkbildande arbetet kommer att vara centralt i en process som har sin slutpunkt i ett svenskt beslut om Natomedlemskap.

3. Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete med Nato, punkt 5 (C, KD)

Daniel Bäckström (C) och Mikael Oscarsson (KD) anför:

Sverige har i dag flera djupa och viktiga säkerhets- och försvarspolitiska samarbeten. Vi är exempelvis medlemmar i EU och en del av den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. I detta ingår att vi har uttalat en solidaritetsförklaring gentemot de andra medlemmarna i EU. Vi har också ett djupt och utvecklat partnerskap tillsammans med Nato, vilket är en viktig pusselbit i hur vi bygger vår säkerhet och vårt försvar. I likhet med propositionen kan vi konstatera att Sverige ingår i en säkerhetspolitisk gemenskap. Vi kan konstatera att Sverige inte är ett neutralt land. Detta faktum blir också ett resultat av det vi gör och inte bara av vad vi säger – ett resultat som även bedöms av andra. Detta är något som givetvis spelar en stor roll i hur vi framöver utformar vår säkerhets- och försvarspolitik.

Det säkerhetspolitiska läget är mycket komplext. Olika oroshärdar kommer allt närmare. Inte minst spelar Rysslands utveckling och ageranden de senaste åren stor roll för EU:s, och därmed vårt, säkerhetsläge förändras. Det är för oss självklart att vår säkerhet inte är något som vi ensamma kan stå för, utan vi måste bygga den tillsammans med andra. Ur detta perspektiv finns det dessutom ett stort behov av att diskutera hur vi bygger säkerheten tillsammans med andra. En sådan bedömning kräver ett grundligt och väl genomarbetat faktaunderlag för att kunna överblicka helheten.

Vi välkomnar den rapport som ska analysera olika samarbeten respektive medlemskap med andra länder och organisationer som regeringen avser att ta fram – ett underlag som läggs till den värdefulla utredning som gjorts av Tomas Bertelman. För oss är det viktigt att vi för vidare diskussionerna om hur vi tillsammans med andra aktörer kan bygga vår säkerhet. Vi menar att det är en viktig rapport som nu ska arbetas fram, och vi ser framför allt fram mot analysen kring för- och nackdelar med ett Svenskt medlemskap i Nato.

4. Internationella insatser, punkt 6 (SD)

Björn Söder (SD) och Mikael Jansson (SD) anför:

Sverigedemokraterna anser att fredsbevarande och fredsskapande insatser kan vara viktiga för att stoppa och förhindra mänskliga katastrofer. Militära aktioner i främmande länder är samtidigt alltid en svår rättslig fråga. Därtill har ofta parterna i de konflikter vi ska motverka olika verklighets- och historiesyn, vilket ställer krav på grundlig analys innan beslut om insats tas. En förutsättning bör vara att insatserna sker med FN-mandat.

De internationella insatserna kan inte tillåtas vara så resurskrävande att de förhindrar eller försvårar återskapandet av ett existensförsvar. Det är därför vår mening att utlandsinsatser bör finansieras med additionella medel.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner väckta med anledning av proposition
2014/15:109*2014/15:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om internationella militära samarbeten.

2014/15:3094 av Jan Björklund m.fl. (FP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ökade säkerhetspolitiska hotet från Ryssland måste få konsekvenser för den svenska försvarsförmågan och för Sveriges säkerhetspolitiska vägval.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en svensk anslutning till Nato före valet 2018.

2014/15:3095 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige snarast bör skriva på en försvarsallians med Finland (avsnitt 2.3).

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör avbryta allt samarbete som bidrar till militariseringen av EU.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inte ska inleda några förhandlingar eller vidta andra åtgärder i syfte att ansöka om medlemskap i Nato.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska avstå från att delta i Natoleda internationella insatser som bidrar till fred, utveckling och säkerhet för civilbefolkningen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att riva upp värdlandsavtalet med Nato, lämna Natos reservstyrka Response Forces Pool och söka andra samarbeten, främst med de nordiska länderna.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör lämna Partnership for Peace.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fredsskapande, fredsbevarande och fredsfrämjande åtgärder enbart ska ske på FN:s uppdrag.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör prioritera arbetet med att förebygga väpnade konflikter i högre utsträckning och synliggöra just denna typ av arbete i regeringens rapporter och utvärderingar.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i syfte att konkretisera arbetet med att förebygga väpnade internationella konflikter bör upprätta en heltäckande handlingsplan för ändamålet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i syfte att effektivisera arbetet med att förebygga väpnade konflikter bör upprätta en organisation för detta ändamål.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen regelbundet bör utarbeta en regeringskrivelse om arbetet med att förebygga väpnade konflikter och därvid både utvärdera tidigare insatser och diskutera framtida prioriteringar.

2014/15:1128 av Jeff Ahl m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ingå en försvarsallians med Finland.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att denna allians på sikt kan innefatta samtliga nordiska länder om dessa visar intresse för detta. Detta kan ske i steg och till att börja med avse vissa områden, så att man till att börja med har ett gemensamt luft- och sjöförsvaret.

2014/15:1245 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att omgående tillsätta en utredning som ser över de positiva och negativa effekterna av ett medlemskap i NATO.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att öppet redovisa resultatet och se till att det blir en bred diskussion runt ett eventuellt svenskt NATO-medlemskap.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att genom en folkomröstning fråga det svenska folket om vilken väg man anser att Sverige ska gå i NATO-frågan.

2014/15:1402 av Maria Plass och Hans Rothenberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett framtida svenskt Natomedlemskap.

2014/15:1600 av Lisbeth Sundén Andersson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett Natomedlemskap.

2014/15:1876 av Jan Björklund m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige under den innevarande mandatperioden bör söka medlemskap i Nato.

2014/15:1907 av Göran Hägglund m.fl. (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda ett svenskt medlemskap i Nato.

2014/15:1989 av Hans Wallmark m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inleda en dialog med Finlands regering om hur länderna kan hitta en form för att gemensamt analysera konsekvenserna av ett medlemskap i Nato.

2014/15:2351 av Finn Bengtsson m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheterna för ett Natomedlemskap.

2014/15:2841 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Sveriges internationella samarbeten.

2014/15:2961 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inte ska bli medlem i Nato under försvarsbeslutsperioden som börjar 2015 (avsnitt 3.8).
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska delta i Partnerskap för fred (PFF) (avsnitt 3.9).

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska delta i Natos snabbinsatsstyrka (avsnitt 3.9).
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska upprätthålla ett världlandsstöddavtal med Nato (avsnitt 3.9).
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör avsäga sig deltagandet i ytterligare beredskapsperioder för EU:s stridsgrupper och lämna alla eventuellt pågående förberedelser för att delta i dessa (avsnitt 3.10).
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sträva efter att samordna de olika nordiska samarbetsavtalen i en struktur (avsnitt 3.17).
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör sträva efter att ingå en försvarsallians med Finland (kap. 3.18).
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör sträva efter att ingå en försvarsallians med Norge och Danmark när det gäller sjö- och luftförsvar (avsnitt 3.18).
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta en strategisk paus i de internationella insatserna till 2025 för att spara pengar till materielinköp för det territoriella försvaret (avsnitt 5.1).
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste planera för en utveckling där Ryssland och Kina ingår en militär allians (avsnitt 5.3).

2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.5 Nato – en säkerhetspolitisk hörnsten.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4 Vår tids säkerhetspolitiska utmaningar.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.1 Globaliseringens förändringskraft.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.2 Miljö, klimat och hållbar utveckling – centrala säkerhetsfrågor.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.4 Svaga och sönderfallande stater.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.6 Säkerheten i vår del av Europa.